

Viðbrögð FOR við athugasemdum sem borist hafa við þinglega meðferð um frumvarp til laga um almennar sanngirnismætur.

Ýmsar athugasemdir lúta að atriðum sem taka þarf pólitíska afstöðu til við þinglega meðferð málsins. Þar undir falla athugasemdir um hámark bótafjárhæðar, hvort bótaréttur eigi að erfast, hvort geri eigi að skilyrði að ekki séu aðrar leiðir færar til að fá bætur og að viðkomandi hafi ekki áður fengið greiddar sanngirnismætur og loks hvort meðhöndla eigi málefni vöggustofubarna sérstaklega.

Þá er rétt að Alþingi leysi úr því stjórnskipulega álitaefti hvort því sé heimilt að kveða á um hámark bótafjárhæðar í lögum sem ekki er í samræmi við hámark bótafjárhæðar í gildandi lögum um sanngirnismætur.

Frumvarpið þarf að taka til þeirra tilvika þar sem barn hefur orðið fyrir ofbeldi þegar því hefur verið ráðstafað af barnaverndaryfirvöldum í fóstur á einkaheimilum.

Í 1. gr. segir: ... *eða af hálfu einkaaðila á grundvelli ákvörðunar eða samnings við opinberan aðila eða samkvæmt opinberu leyfi samkvæmt lögum.*

Polendur hafa síður burði til að leita réttar síns, fara í mikla gagnaöflun og varasamt að leggja kröfur á umsækjendur að rifja upp og greina frá upplifun sem þau urðu fyrir.

Í 2. másl. 2. mgr. 4. gr. segir: *Þá skal umsækjandi, eins og kostur er, leggja fram gögn máli sínu til stuðnings, þar á meðal læknisvottorð og vitnisburði einstaklinga. Þá er fjallað um gagnaöflun í 3. másl. 2. mgr. 4. gr.: Í umsókn skal einnig veita samþykki fyrir því að afla verði gagna um viðkomandi hjá stjórnvöldum eða einkaaðilum sem tengjast málinu.*

Um þetta segir í greinargerð: *Enda þótt í ákvæðinu sé mælt fyrir um að umsóknum skuli fylgja gögn máli viðkomandi til stuðnings er mikilvægt að það sé ekki eingöngu lagt í hendur viðkomandi að afla gagna enda geta aðstæður umsóknaraðila verið á ýmsa lund. Því er mælt fyrir um í ákvæðinu að umsóknaraðili veiti matsnefnd sanngirnismóta heimild til að afla frekari gagna málinu til stuðnings. Verður enda að telja að það standi almennt stjórnvöldum nær að afla slíkra viðbótargagna, einkum frá öðrum stjórnvöldum, sem þau telja nauðsynleg við meðferð þessara mála.*

Í 3. mgr. 6. gr. segir: *Umsækjanda skal boðið að gefa skýrslu fyrir nefndinni.*

Um þetta segir í greinargerð: *Þá er mælt fyrir um heimild umsækjanda til að gefa skýrslu fyrir nefndinni og þannig fá tækifæri til að segja sögu sína. Slík skýrslutaka er til þess fallin að hjálpa umsækjanda að finni að á hann sé hlustað með virkum hætti, virðingu og samliðan.*

Mikilvægt er að mál verði rannsökuð vandlega, eftir atvikum af sérstaklega skipuðum óháðum rannsóknarnefndum og ítarlegar og vandaðar skýrslur unnar.

Í lokamásl. 2. mgr. 4. gr. segir: *Niðurstöður og skýrslur um einstakar rannsóknir sem ráðist er í um illa meðferð eða ofbeldi gagnvart tilteknum hópi einstaklinga eru einnig gagn máls samkvæmt þessari málsgrein ef umsækjandi er hluti af þeim hópi sem slík sérstök rannsókn tekur til.*

Um þetta segir í greinargerð: *Mikilvægt er að áréttta að ekki er ætlunin að leggja endanlega af einstakar og stærri rannsóknir ef talin er þörf á að skoða illa meðferð eða ofbeldi gagnvart tilteknum hópi einstaklinga. Munu niðurstöður slíkra rannsókna vera gagn í máli þeirra umsækjenda sem tilheyra slíkum hópum.*

Í 6. mgr. 7. gr. segir: *Í skýrslunni skal ráðherra jafnframt taka afstöðu til þess, eftir því sem við á hverju sinni, hvort einstakar ákvarðanir sanngirnisbótanefndar gefi tilefni til að ráðast í sérstaka rannsókn á illri meðferð eða ofbeldi gagnvart tilteknum hópi einstaklinga, hvort sem er á grundvelli laga um rannsóknarnefndir, sérstökum lögum þar um eða að tiltekinni ríkisstofnun sé falið að framkvæma slíka rannsókn.*

Um þetta segir í greinargerð: *Tilgangurinn með slíkri skýrslugjöf er einkum að tryggja að saga þeirra sem fyrir illri meðferð og ofbeldi verða sé sögð. Eru enda í því falin varnaðaráhrif. Þá getur umfjöllun í slíkri skýrslu leitt að þeirri niðurstöðu að ráðherra telji þörf á að ráðast í sérstaka rannsókn á illri meðferð eða ofbeldi gagnvart tilteknum hópi einstaklinga. Kæmi þá til skoðunar, og þyrfti að taka afstöðu til þess í skýrslunni, hvort rétt væri, að mati ráðherra og í ljósi aðstæðna hverju sinni að setja á fót rannsóknarnefnd á grundvelli laga um rannsóknarnefndir, setja sérstök lög um tiltekna rannsókn eins og dæmi eru um eða jafnvel fela eftirlitsstofnun, sem lögum samkvæmt hafi eftirlit með starfsemi sem til skoðunar væri, að taka að sér einstaka rannsókn.*

Bæta þarf inn ákvæði um skyldu sanngirnisbótanefndar til að gera brotþola skriflega grein fyrir niðurstöðum sínum og skilgreina þau brot, sem matið byggist á.

Í 2. mgr. 7. gr. segir: *...kveður upp úr með þá illu meðferð eða ofbeldi sem staðfest er að viðkomandi einstaklingur hefur orðið fyrir og tekur ákvörðun um greiðslu sanngirnisbóta til hans.*

Vantar möguleika fyrir brotþola til að áfrýja niðurstöðum sanngirnisbótanefndar t.d til umboðsmanns Alþingis.

Í 4. mgr. 7. gr. segir: *Ákvarðanir sanngirnisbótanefndar eru endanlegar á stjórnarsýslustigi.*

Til að stuðla að réttaröryggi við ákvörðunartöku í þessum málum eru, samkvæmt ákvæðum frumvarpsins, tvær nefndir sem koma að úrlausninni. Matsnefnd sanngirnisbóta sem rannsakar og gerir tillögur og sanngirnisbótanefnd sem tekur hina endanlegu ákvörðun. Sanngirnisbótanefnd getur einnig ákveðið eftir skoðun að mál sé ekki nægilega rannsakað og vísað því til frekari meðferðar hjá matsnefndinni.

Um er að ræða stjórnarsýsluverkefni sem fellur undir valdsvið umboðsmanns Alþingis og Ríkisendurskoðun.